

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2025. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.9.45>

УДК 338.24:339.56:65.012.8

I. В. Амеліна,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин та туризму,

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3448-4918>

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕД УКРАЇНИ НА РИНКУ ЄС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

I. Amelina,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of International Economic Relations and

Tourism, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

FEATURES OF UKRAINE'S FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN THE EU MARKET UNDER MARTIAL LAW

У статті розкрито ключові виклики та перспективи розвитку європейського вектору зовнішньоекономічної діяльності України в умовах протистояння російській агресії. Окреслено трансформаційні зміни, викликані збройним конфліктом: порушення міжнародних логістичних ланцюгів, скорочення зовнішньоторговельних операцій, зростання ризиків і невизначеності для підприємств у зовнішньоекономічній сфері. Встановлено,

що зовнішньоекономічний сектор залишається стратегічно важливим для економіки, забезпечуючи валютні надходження та безпеку країни. Охарактеризовано правову базу співпраці між Україною і ЄС. Проаналізовано початок російської агресії та її вплив на зовнішню політику і зовнішньоекономічну діяльність України по відношенню до ЄС. Досліджено особливості основних напрямів зовнішньоекономічного співробітництва України і ЄС. Запропоновано напрями співпраці України і ЄС: соціально-економічна і гуманітарна допомоги. Обґрунтовано перспективи інтеграції України в європейський простір в умовах російської агресії. Результати дослідження мають практичне значення для підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічні операції на ринках європейських країн, а також для розробки державної політики у сфері ЗЕД у контексті протистояння російській агресії.

The article explores in depth the key challenges, risks, and prospects for the development of the European vector of Ukraine's foreign economic activity in the context of ongoing Russian aggression. Particular attention is paid to the transformational changes provoked by the armed conflict, which have fundamentally affected the functioning of Ukraine's external economic relations. These include the large-scale disruption of international logistics chains, the reduction and partial reorientation of foreign trade operations, the emergence of new structural imbalances in the trade balance, as well as the sharp increase of risks and uncertainty for enterprises operating in foreign markets. Despite these difficulties, it is established that the foreign economic sector continues to play a strategically important role for the Ukrainian economy, as it ensures stable foreign exchange earnings, stimulates investment processes, and serves as a crucial factor in strengthening the country's overall national security.

The article examines in detail the institutional and legal framework for cooperation between Ukraine and the European Union, emphasizing the significance of international agreements, trade liberalization measures, and regulatory

harmonization. The consequences of the beginning of Russian aggression and its long-term impact on Ukraine's foreign policy orientation, particularly the deepening of cooperation with the EU, are analyzed. Special focus is given to the main areas of economic interaction between Ukraine and the EU, including trade in goods and services, investment cooperation, joint infrastructural and energy projects, as well as humanitarian and socio-economic assistance aimed at overcoming the consequences of war.

Finally, the prospects for Ukraine's gradual integration into the European economic space are substantiated, with an emphasis on the potential benefits for both sides in terms of stability, resilience, and sustainable development. The results of the study are of practical importance for enterprises that conduct foreign economic operations in European markets, policymakers engaged in developing strategies for external economic relations, and international partners interested in supporting Ukraine's economic transformation in the face of Russian aggression.

Ключові слова: *зовнішньоекономічна діяльність, європейська інтеграція, зовнішня політика, міжнародні логістичні ланцюги, зовнішньоторговельні операції, зовнішньоекономічний сектор, іноземні інвестиції, міжнародне партнерство, діджиталізація, безпека.*

Keywords: *foreign economic activity, European integration, foreign policy, international logistics chains, foreign investments, foreign trade operations, international partnership, digitalization, security.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що зовнішньоекономічне співробітництво України і ЄС набуло надзвичайного значення в умовах російської агресії проти України в період 2014 – 2024 роки. Починаючи з 2014 року наша країна почала переживати військово-політичні виклики, котрі загрожують її територіальній цілісності та суверенітету. Російська агресія включає анексію Криму, воєнні дії

на сході України і повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 році. Саме загострення військових подій на території України змусило ЄС переглянути свою політику щодо безпеки, зовнішньоекономічних відносин та підтримки України. За цих умов ЄС стає надійним зовнішньоекономічним партнером України у контексті протистояння російській агресії.

Внаслідок підтримки з боку ЄС наша країна отримала соціально-економічну, фінансову і гуманітарну допомоги та змогла зміцнити обороноздатність. Вагомим кроком співпраці стало введення санкцій проти Росії. Всі ці заходи позитивно вплинули на економічну ситуацію в Україні і сприяли адаптації українського законодавства до норм Європейського Союзу.

Тому тема дослідження є актуальною як з теоретичної, так і практичної точки зору. Також питання розвитку європейського вектору зовнішньоекономічної діяльності України в умовах російської агресії обумовлено необхідністю забезпечення стабільності в Європі, захисту демократичних цінностей і прав людини.

Проте залишаються важливими моментами формування нових зовнішньоекономічних стратегій співпраці як у контексті триваючих військових операцій на території України, так і її післявоєнної відбудови і відновлення соціально-економічної стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження багатьох теоретиків та практиків, зокрема С.Віднянського, С. Солодкого, М. Фахурдінової, О. Удода, О. Шевченка, Л. Якубової, О. Яся та інших щодо питання зовнішньоекономічного співробітництва України і ЄС в умовах російської агресії проти України (2014 – 2025 роки) перебувають у полі зору та потребують подальшого вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей зовнішньоекономічної діяльності України у воєнний час, виявлення ключових викликів і розробка пропозицій щодо напрямів і перспектив зовнішньоекономічного співробітництва України і ЄС в умовах російської агресії проти України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У надзвичайно складних умовах війни Україна продовжує послідовно рухатись шляхом європейської інтеграції, доводячи своє прагнення стати частиною демократичного, правого та безпекового простору ЄС.

Європейська інтеграція України – складний, багаторівневий процес у різних сферах суспільного життя. Інтеграція України до ЄС є стратегічним вибором українського суспільства, підтвердженим багатьма випробуваннями. Курс України на вступ до ЄС зафіксований у низці концептуальних документів із питань зовнішньої політики: у Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», Конституції України, Стратегії зовнішньополітичної діяльності України.

Процес вступу до ЄС для України розпочався 28 лютого 2022 р., через чотири дні після початку активної фази війни з Росією, коли вона подала заявку про вступ до ЄС. Європейський парламент 1 березня 2022 р. більшістю голосів (637 депутатів проголосували «за») рекомендував надати Україні статус країни-кандидата на вступ, що є необхідною умовою для початку переговорів.

Вступ України до ЄС є стратегічним зовнішньополітичним завданням, яке відображене в низці нормативно-правових документів. Агресія Росії щодо України підкреслила безальтернативність євроінтеграційного курсу й стала ключовим мотивом для впровадження змін в Україні. Після початку активної фази війни у 2022 р. Україна розпочала процес вступу до ЄС, подавши заявку на вступ до ЄС. Головним завданням для України на цьому шляху є отримання за спрощеною процедурою статусу країни-кандидата та початку переговорів про вступ. Єдиним шляхом до швидкого членства України в ЄС є завершення війни, швидке проведення реформ в Україні одночасно з її повоєнною відбудовою.

Російська агресія стала специфічним каталізатором змін через посилення європейської солідарності з Україною, переорієнтацію політики безпеки, економіки та енергетики на стандарти ЄС, вимушену мобілізацію ресурсів на реформи.

Відповідними інституційними реформами повинні стати:

- реформа державного управління (впровадження принципів доброчесності, прозорості, диджиталізації);
- судова реформа через створення Вищої ради правосуддя, очищення судів;
- децентралізація через посилення спроможності місцевого самоврядування.

Одним із ключових критеріїв для європейської інтеграції України є верховенство права. У цьому контексті важливу роль відіграє Конституційний Суд, який має гарантувати відповідність законів Основного Закону. З точки зору реформ була розпочата його реорганізація, спрямована на посилення прозорості, доброчесності суддів та зменшення політичного впливу на ухвалення рішень. Незалежність судової влади залишається критично важливою для довіри суспільства та міжнародних партнерів також для ефективної протидії політичному втручання у правосуддя. Важливим напрямів реформи є виконання рішень Європейського суду з прав людини, що дозволяє інтегрувати європейські правові стандарти в національну правову систему та підвищити ефективність захисту прав громадян.

Одним із пріоритетних напрямів реформування України на шляху до європейської інтеграції є боротьба з корупцією. В рамках цього процесу було створено низку спеціалізованих антикорупційних інституцій:

- Національне антикорупційне бюро України (НАБУ);
- Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП);
- Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК);
- Вищий антикорупційний суд (ВАКС).

Всі ці структури забезпечують системний підхід до виявлення, розслідування та притягнення до відповідальності за корупційні злочини. Серед досягнень варто відзначити впровадження електронного декларування для посадовців, перші судові вироки у справах високопосадової корупції та зростання рівня публічного контролю. Водночас залишаються серйозні

виклики, зокрема політичний тиск, повільний темп розгляду справ і спроби впливу на незалежність антикорупційних органів.

Важливим чинником, що стимулює поступ, є активність громадського суспільства та постійний моніторинг з боку міжнародних партнерів, які вимагають реальних результатів як умову подальшої підтримки України.

Перспективи інтеграції України в європейський простір у контексті російської агресії подано в табл. 1.

Таблиця 1. Перспективи інтеграції України в європейський простір у контексті російської агресії

Напрями	Зміст, суть
Основи Європейської інтеграції	Угода про асоціацію з ЄС (2014 рік); статус кандидата на вступ до ЄС (2022 рік); політика підтримки з боку ЄС;
Російська агресія як каталізатор змін	прискорення реформ у сфері безпеки, економіки, енергетики; мобілізація суспільства та ресурсів; підтримка міжнародної спільноти;
Інституційні реформи	реформа держслужби включаючи прозорість і диджиталізацію; судова реформа: очищення, незалежність; децентралізація як зміцнення місцевої влади;
Верховенство права	оновлення Конституційного Суду; незалежність судової системи; виконання рішень ЄСПЛ;
Боротьба з корупцією	створення НАБУ, САП, НАЗК, ВАКС; Е-декларування, відкритість процесів; тиск громадськості та донорів;
Перспективи та виклики інтеграції	умови ЄС: 7 рекомендацій; війна як ключовий бар'єр; економічна нестабільність, політичні ризики.

Джерело: розроблено автором

Отже, аналізуючи табл. 1 можна сказати, що за напрямом основи Європейської інтеграції підкреслюється значення Угоди про асоціацію з ЄС та отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС як фундаментальних кроків на шляху до членства. У блоці «Російська агресія як каталізатор змін» акцентовано на тому, що війна не зупинила, а навпаки – прискорила реформи, мобілізувала суспільство та активізувала підтримку з боку міжнародної спільноти. За напрямом інституційні реформи треба охопити ключові зміни в державному управлінні, судовій системі та децентралізації, що сприяють наближенню України до стандартів ЄС. Верховенство права розглядається як критично важлива складова євроінтеграції – зокрема, через оновлення

Конституційного Суду, забезпечення незалежності судової влади та виконання рішень Європейського суду з прав людини. У частині «Боротьба з корупцією» наведено приклади створення основних антикорупційних інституцій, таких як НАБУ, САП, НАЗК, ВАКС, а також наголошено на значенні електронного декларування і тиску з боку громадськості та донорів.

Нарешті, у сформульованих перспективах та викликах інтеграції йдеться про умови, висунуті Європейським Союзом для продовження процесу вступу, а також про серйозні внутрішні та зовнішні перешкоди, зокрема війну, економічну нестабільність і політичні ризики. Попри агресію Росії, Україна продовжує активну роботу над реформами і прагне повноцінної інтеграції в європейський простір. Існує ціннісний вимір зіставлення українського контексту і розширення Європейського Союзу. Знову ж таки, на це питання можна подивитись з обох боків. Доречно пригадати головне гасло ЄС «Єдність у різноманітті». Таким чином, європейський проект поважає відмінності між суверенними державами, унікальну різноманітність, водночас гарантуючи, що вони більше ніколи не переростуть у війни на континенті. Проте держави залишаються суверенними та незалежними, а національні демократії все ще мають останнє слово щодо своїх відносин з Європейським Союзом. Тому, якщо країна вирішить, що не має наміру більше співпрацювати з іншими європейськими країнами, вона може вийти з Союзу будь-коли.

Зі сторони ж України спостерігається різка переоцінка позицій країни як для себе, так і для ЄС. Як зазначається у всіх існуючих стратегічних документах позитивно визнається історичний вимір п'ятого раунду розширення та згадуються його переваги. Вважалося, що п'ятий раунд зміцнив єдність європейського континенту та приніс мир, процвітання. Відповідно, нове розширення набуло нового статусу і є, як і попередні, відповіддю на ті запити, які ширяться в суспільстві європейської спільноти.

У свою чергу ЄС заохочує Україну до загальних програм, програм для кандидатів та участь кандидатів у деяких програмах як спостерігач. Беручи до уваги Україну, можна визначити такі ініціативи від ЄС, а саме:

– заснування «Ukraine Reconstruction Platform» – міжнародного координаційного механізму, що має на меті визначення потреб України,

каналізацію ресурсів та підтримку реформ. Ця платформа буде відкритою для будь-якої країни, зацікавленої в підтримці України;

- заснування «RebuildUkraine Facility» як основного юридичного інструменту фінансової підтримки ЄС для України. Такий фонд буде залучати ресурси через комбінацію грантів і позик, і буде вбудований у бюджет ЄС. Зокрема, можуть залучатися додаткові ресурси через прямі внески країн-членів ЄС або створення спільного боргу ЄС;

- Україна буде мати доступ до різних програм, агентств та комітетів ЄС, що відкриті для країн-кандидатів, що допоможе Україні ознайомитися з процесами ЄС і отримати технічну допомогу з різних політик;

- Україна може прагнути покращити умови торгівлі з ЄС, а також інших політичних заходів, такі як вільний рух праці або капіталу, в міру просування по шляху до повного членства. Україна вже отримала винятковий доступ до єдиного ринку ЄС через зняття мит на один рік, і може намагатися продовжити цей термін або навіть зробити його постійним, а також стимулювати лібералізацію інших сфер;

- Україна може використовувати свій статус кандидата для розширення партнерства з Європейським агентством з оборони.

Отже, зовнішньоекономічна співпраця з Європейським Союзом охоплює широке коло напрямів, таких як зовнішня торгівля, залучення іноземних інвестицій, розвиток інфраструктури та зеленої енергетики. Відкриття європейських ринків для українських товарів, фінансова та технічна допомоги, доступ до освітніх і наукових програм сприяють модернізації економіки України та підвищенню рівня життя громадян. Особливу увагу варто приділяти підтримці малого і середнього бізнесу через доступ до пільгового кредитування та грантових програм ЄС, діджиталізації шляхом розширення інтернет-інфраструктури й впровадження електронних послуг, а також створенню нових робочих місць. Отже, пропозиціями щодо напрямів співпраці України і ЄС варто назвати такі як політичну, соціально-економічну, військову і гуманітарну допомоги (рис. 1)

Напрями співпраці України і ЄС	
Політична співпраця	інтеграція в інституції ЄС завдяки сприянню набуття Україною повноправного членства в ЄС, зокрема через реформу державного управління, судової системи та боротьбу з корупцією;
	участь у політичних форумах ЄС через залучення України до обговорення ключових питань безпеки, міграції, кліматичних змін;
	спільна зовнішня політика завдяки координації позицій щодо третіх країн (зокрема Росії), підтримка санкційної політики;
	поглиблення міжпарламентських зв'язків: розвиток контактів між Верховною Радою та Європарламентом;
Соціально-економічна співпраця	фінансова підтримка через продовження макрофінансової допомоги, інвестицій в інфраструктуру, малий та середній бізнес;
	розвиток енергетичної незалежності включає спільні проекти в галузі відновлюваної енергетики, модернізацію енергетичної інфраструктури, інтеграцію в європейський енергоринок;
	освіта і наука за допомогою участі українських студентів і науковців у програмах Erasmus+, Horizon Europe;
	інтеграція ринків через гармонізацію українського законодавства з європейським, усунення технічних бар'єрів у торгівлі, доступ до єдиного ринку;
Військова співпраця	озброєння та техніка включає постачання сучасної військової техніки, боєприпасів, ППО, систем зв'язку;
	навчання та стандартизація передбачає підготовку українських військових за стандартами НАТО та ЄС, спільні навчання;
	кібербезпека за допомогою координації дій щодо захисту від кібератак, спільні розслідування та обмін даними;
	розбудова ВПК за допомогою інвестицій у виробництво озброєнь в Україні з боку європейських компаній;
Гуманітарна допомога	допомога біженцям і ВПО через фінансування житла, медичної допомоги, освіти для переселенців;
	медична підтримка через поставки обладнання, ліків, протезування для поранених, лікування в клініках ЄС;
	відновлення зруйнованої інфраструктури, зокрема допомога у відбудові шкіл, лікарень, водо- та енергомереж;
	психологічна підтримка включає спільні програми з реабілітації військових, дітей і жертв війни.

Рис. 1. Напрями співпраці України і ЄС

Джерело: розроблено автором

Поглиблення економічного співробітництва з Європейським союзом є стратегічно важливим для забезпечення довгострокової стабільності та відновлення української економіки. Упродовж війни Україна та ЄС здійснили низку рішучих кроків для розширення економічної інтеграції, зокрема Євросоюз скасував квоти й митні тарифи, що відкрило нові можливості для українського експорту. Окрім того, впроваджено безвізові режими в окремих секторах співпраці, зокрема в транспортній, торгівельній та енергетичних сферах, що дозволяє підприємствам ефективніше взаємодіяти з європейськими партнерами.

У перспективі важливо зосередити зусилля на сталому розширенні присутності українських компаній на ринках ЄС, залучення європейських інвестицій та адаптації законодавства до норм Євросоюзу. Такий курс не лише прискорить євроінтеграцію, а й підвищить економічну стійкість України в умовах зовнішньої агресії.

Варто зазначити, що протягом вересня-жовтня 2022 р. було досягнуто низку важливих домовленостей з європейськими партнерами:

- Угода про участь України у програмі ЄС для співробітництва в митній сфері з бюджетом майже 1 млрд. євро, яка дозволить підвищити кваліфікацію українських митників та брати участь у використанні європейських електронних систем;

- Угода про участь України у програмі ЄС щодо співпраці в податковій сфері Fiscalis, що дозволяє Державній податковій службі України обмінюватись інформацією з ЄС; Угода про надання Україні бюджетної підтримки на 500 млн. євро на забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, а також на підтримку фермерів;

Угода про збільшення на 122 млн. євро бюджету грантів для України для пріоритетних проектів. Табл. 2 демонструє конкретні досягнення та можливі напрями подальшої співпраці України та ЄС.

Таблиця 2. Розвиток напрямів співпраці України з ЄС (на основі угод вересня – жовтня 2022 року)

Угоди / Події	Сфери співпраці	Ключові можливості	Потенційний розвиток
Участь у програмі ЄС з митного співробітництва (бюджет 1 млрд євро)	економічна / інституційна	- підвищення кваліфікації митників; - доступ до європейських IT-систем; - уніфікація митних процедур;	- повна інтеграція в Митний союз ЄС; - електронне оформлення вантажів на основі систем ЄС; - спільні митні операції на кордоні;
Участь у програмі Fiscalis (податкова сфера)	економічна / інституційна	- обмін інформацією між ДПСУ та податковими органами ЄС; - гармонізація податкових процедур;	- створення спільної системи моніторингу транскордонних операцій; - впровадження європейських стандартів податкового адміністрування;
Бюджетна підтримка 500 млн євро на житло для ВПО і підтримку фермерів	соціальна / гуманітарна / економічна	- забезпечення житлом переселенців; - субсидії та гранти для фермерів;	- розширення програми на відбудову сільської інфраструктури; - створення національної програми доступного житла за підтримки ЄС;
Збільшення грантового бюджету на 122 млн євро	фінансова / стратегічна	- фінансування пріоритетних проєктів; - розвиток громад, інновацій, соціальних ініціатив.	- створення стабільного механізму довгострокового фінансування розвитку громад; - посилення децентралізації за підтримки ЄС.

Джерело: розроблено автором

Секторальна інтеграція між Україною та ЄС демонструє широкий спектр співпраці – від енергетики, цифрової трансформації та транспорту до екології та зеленого переходу. У воєнних умовах безпекове партнерство виходить на перший план. Однак стратегічними завданнями залишається розвиток галузей, здатних забезпечити швидке економічне зростання та соціальну стабільність. Темпи міжгалузевої інтеграції залишаються нерівномірними – вони залежить як від політичної волі та економічної динаміки, так і від здатності адаптувати увагу на тих секторах, які мають високий потенціал швидкого розвитку і здатності стали локомотивами економічної трансформації. Зокрема, енергетичне партнерство демонструє реальні результати: синхронізація української енергосистеми з мережею ENTSO-E у березні 2022 року стала проривом у

напрямі енергетичної інтеграції, що дозволили не лише стабілізувати внутрішній енергобаланс, а й створило передумови для експорту «чистої» електроенергії до країн ЄС змінюючи енергетичну безпеку Європи.

Наразі варто зосередитися на модернізації енергетичної інфраструктури, розвитку зеленої енергетики та реалізації спільних інвестиційних проєктів, які дадуть змогу Україні стати важливою ланкою європейського «зеленого переходу».

Також перспективним є приєднання України до внутрішнього цифрового ринку ЄС, що передбачає гармонізацію законодавства у сфері електронних комунікацій, кібербезпеки та захисту персональних даних. Розширення цифрової співпраці відкриває доступ українського бізнесу до цифрових платформ ЄС, стимулює розвиток інновацій, стартів і створює нові робочі місця. У свою чергу, інтеграція до транспортної системи ЄС дозволить повніше реалізувати транзитний потенціал України, зміцнити логістичні ланцюги і підвищити рівень мобільності як для людей, так і для товарів.

Не менш важливим напрямком є екологічне партнерство, яке має на меті не лише адаптацію екологічного законодавства до норм ЄС, а й спільне подолання наслідків війни для довкілля, розвиток сталого сільського господарства та управління відходами. Розвиток цих секторів є ключовим як для внутрішньої трансформації України, так і для поступового входження до єдиного економічного і регуляторного простору ЄС.

Станом на 2025 р., наслідки масових атак Росії на об'єкти критичної інфраструктури України, що відбувались протягом 2022 – 2025 років, продовжують мати довгостроковий вплив на енергетичну безпеку держави. У той період близько 40 % енергетичних об'єктів зазнали серйозних пошкоджень, зокрема трансформаторні підстанції НЕК «Укренерго» та обладнання теплових електростанцій, що призвело до тривалих аварійних відключень і тимчасової зупинки експорту електроенергії до країн ЄС. Хоча значна частина інфраструктури вже відновлена, енергетична система залишається вразливою для нових загроз.

У цьому контексті пропонуються такі ключові напрями розвитку та відбудови енергетичного сектору України:

- завершення модернізації високовольтної мережі та стратегічних об'єктів «Укренерго» за підтримки ЄС та міжнародних фінансових інституцій, із впровадження сучасних технологій захисту та диспетчеризації;

- створення стійкої децентралізації енергосистеми через розширення використання відновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, біоенергетика) на місцевому рівні, з особливим акцентом на забезпечення енергетичної незалежності громад;

- розширення енергетичного партнерства з ЄС, зокрема через укладання довгострокових контрактів та постачання української електроенергії до країн-членів ЄС і будівництво нових транснаціональних ЛЕП;

- підвищення кіберстійкості енергетичних систем, що передбачає комплексні заходи з цифрового захисту та інтеграцію в європейські платформи кібербезпеки в енергетиці;

- реалізація спільних з ЄС інвестиційних проектів у сфері зеленої енергетики, включно зі створенням енергетичних хабів на основі водневої та акумуляторної технологій.

Отже, інтеграція України в енергетичний простір ЄС у 2025 році має стати не лише фактором стабільності та безпеки, а й каталізатором технологічного оновлення галузі, сприяючи зростанню енергонезалежності та сталого розвитку. Важливим завданням на найближчі роки є зміцнення внутрішньої стійкості енергосистеми України. У цьому напрямі необхідно впроваджувати сучасні системи управління енергетикою (Smart Grid), автоматизацію моніторингу й реагування, а також розвивати нові форми зберігання енергії, зокрема шляхом масштабування акумуляуючих потужностей. Також важливу роль відіграє і розвиток кадрового потенціалу, зокрема підготовка фахівців у сфері цифрової енергетики, енергоефективності та роботи з відновлюваними джерелами енергії має стати складовою державної стратегії.

У підсумку, варто зазначити, що окрему увагу варто приділити розвитку місцевих ініціатив з енергетичної автономії, що дозволить підвищити енергетичну безпеку країни, створити тисячі нових робочих місць.

Разом з тим варто вказати на збереження підтримки європейських суспільств у контексті «втома від війни», що вважається викликом для України та її міжнародних партнерів. Стратегіями подолання такої проблеми є:

- комунікація через емоційний та моральний вимір;
- інформування та боротьба з дезінформацією;
- пояснення значення війни для самої Європи;
- ефективна дипломатія та партнерство;
- акценти на успіхах та перспективах (табл. 3).

Табл. 3. Стратегії для збереження підтримки європейських суспільств у контексті «втоми від війни»

Напрями	Механізми/Інструменти	Цільові ефекти
Емоційна та моральна комунікація	- людські історії постраждалих; - свідчення очевидців; - моральні аргументи;	підтримка емпатії, нагадування про суть конфлікту
Інформування та протидія фейкам	- прозора комунікація; - робота з європейськими медіа; - спростування дезінформації;	зниження впливу російської пропаганди, формування правдивого образу
Пояснення значення війни для ЄС	- ризики для безпеки Європи; - аргументи про економічну та політичну стабільність;	формування відчуття особистої зацікавленості у підтримці України
Дипломатія та співпраця	- візити українських лідерів; - залучення діаспори; - спільні заходи з європейським громадянським суспільством;	поглиблення партнерства, посилення людських контактів
Акценти на успіхах та перспективах	- показ результатів допомоги; - інформація про реформи; - позитивні новини з фронту.	зміцнення віри в перемогу України, підтримка ентузіазму

Джерело: розроблено автором

Таким чином, збереження підтримки європейських суспільств у контексті «втоми від війни» вимагає стратегічної комунікації, яка чітко пояснює загрози, пов'язані з агресією проти України, як не лише регіональну, а й загальноєвропейську проблему. Важливо підтримувати постійний інформаційний зв'язок між урядами, медіа та громадянами, наголошуючи на

цінностях демократії, безпеки й солідарності. Акцент має бути зроблений на реальних наслідках можливої перемоги агресора – як для безпеки Європи, так і для її майбутнього політичного ландшафту. Адже, соціально-економічні виклики не можна ігнорувати, тому політики повинні забезпечувати баланс між внутрішніми потребами громадян і зовнішньою підтримкою. Лише через прозорість, співпереживання та ефективну міжнародну економічну співпрацю можна подолати «втому від війни» і зберегти стійку єдність у підтримці України.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Європейська інтеграція України в умовах війни стала не лише стратегічним вибором, а й ключовим чинником зміцнення військово-політичного та зовнішньоекономічного співробітництва з ЄС, що виявляється у безпрецедентній фінансовій, гуманітарній та військовій підтримці [4, с. 10]. Повномасштабне вторгнення Росії не лише консолідувало Європу навколо спільних безпекових викликів, але й активізувало ЄС у наданні допомоги Україні, підтверджуючи, що європейська інтеграція є гарантією її стійкості та перемоги [4, с. 10].

За напрямом розвитку європейського вектору зовнішньоекономічної діяльності України підкреслюється значення Угоди про асоціацію з ЄС та отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС як фундаментальних кроків на шляху до членства. У блоці «Російська агресія як каталізатор змін» акцентовано на тому, що війна не зупинила, а навпаки – прискорила реформи, мобілізувала суспільство та активізувала підтримку з боку міжнародної спільноти. За напрямом інституційні реформи треба охопити ключові зміни в державному управлінні, судовій системі та децентралізації, що сприяють наближенню України до стандартів ЄС. Верховенство права варто розглядати як критично важливу складову євроінтеграції – зокрема, через оновлення Конституційного Суду, забезпечення незалежності судової влади та виконання рішень Європейського суду з прав людини. У частині «Боротьба з корупцією» важливу роль відіграє створення основних антикорупційних інституцій, таких

як НАБУ, САП, НАЗК, ВАКС, а також наголошено на значенні електронного декларування і тиску з боку громадськості та донорів.

Отже, попри агресію Росії, Україна продовжує активну роботу над реформами та розвиває зовнішньоекономічну діяльність у напрямку європейського вектору, оскільки прагне до повноцінної інтеграції в європейський простір.

Література

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991р. №959-ХІІ. Дата оновлення: 26.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 15.07.2025).

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифікована Законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII). Дата оновлення: 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 11.04.2025).

3. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012р. № 4495-VI. Дата оновлення: 15.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 11.04.2025).

4. Віднянський С.В. Україна – Європейський Союз: новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014 – 2022 рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2022. Вип. 31 (2022). С. 10–37.

5. Горюнова Є.О. Зовнішня політика ЄС щодо російсько-української війни (2014 – 2022 рр.). *Політикус*. 2022. Випуск 4-2. С. 45–51.

6. Європа та війна в Україні: від російської агресії до нової східної політики / пер. з англ. О. Тирон, Х. Кімачук, І. Ємельянова, Ю. Чистякова, Г. Герасим. Бостон: Academic Studies Press, 2025. 156 с.

7. Європейський Союз: від ідеї до імплементації. Практикум / Упорядники: М.К. Кеда та ін.: навч.-метод. посібник. Чернігів: Десна Поліграф, 2017. 616 с.

8. Тапскотт Д. Цифрова економіка: перспективи та загрози електронної комерції. Пер. з англ. К.: Наш Формат, 2018. 296 с.

9. Мельник Т.М. Інформаційні технології в митному адмініструванні: сучасні виклики та перспективи. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 78-82.

10. Багатуров О.П. Євроінтеграційні аспекти регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. Журнал європейської економіки. 2021. Т. 20, № 4. С. 55-62.

11. Коваленко В.М. Торговельні альянси та міжнародні договори як інструменти регулювання ЗЕД. Стратегічні пріоритети. 2018. № 3(46). С. 102-110.

12. ЄС позитивно оцінив виконання Україною Угоди про асоціацію до початку війни. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/26/7360303/>

13. Genini Davide. How the war in Ukraine has transformed the EU's Common Foreign and Security Policy, *Yearbook of European Law*, 2025. URL: <https://doi.org/10.1093/yel/yeaf003>

14. The 14th sanctions package Council Decision (CFSP) 2024/1843 of 28 June 2024 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine, 28 June 2024; followed up by Council Implementing Regulation (EU) 2024/1842 of 28 June 2024 implementing Regulation (EU) № 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine, 28 June 2024.

15. The fourth sanctions package Council Decision (CFSP) 2022/430 of 15 March 2022 amending Decision 2014/512/CFSP concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine, 15 March 2022; followed-up by Council Regulation (EU) 2022/428 of 15 March 2022 amending

Regulation (EU) № 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine, 15 March 2022.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “On Foreign Economic Activity”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (Accessed 11.04.2025).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), “Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (Accessed 11.04.2025).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), “Customs Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (Accessed 11.04.2025).

4. Vidnianskyi, S.V. (2022), “ Ukraine - European Union: a new stage of relations in the context of the Russian-Ukrainian war 2014 - 2022”, *Mizhnarodni zviazky Ukrainy: naukovi poshuky i znakhidky*, vol. 31 (2022), pp. 10–37.

5. Horiunova, Ye.O. (2022), “EU foreign policy regarding the Russian-Ukrainian war (2014 - 2022)”, *Politykus*, vol. 4-2, pp. 45–51.

6. Optenhegel', U. and Andor, L. (2025), *Yevropa ta viina v Ukraini: vid rosiiskoi ahresii do novoi skhidnoi polityky* [Europe and the war in Ukraine: from Russian aggression to a new Eastern policy], Academic Studies Press, Boston, USA.

7. Keda, M.K. (2017), *Yevropeiskyi Soiuz: vid idei do implementatsii. Praktykum* [European Union: from idea to implementation. Workshop], Desna Polihraf, Chernihiv, Ukraine.

8. Tapskott, D. (2018), *Tsyfrova ekonomika: perspektyvy ta zahrozy elektronnoi komertsii* [Digital economy: prospects and threats of electronic commerce], Nash Format, Kyiv, Ukraine.

9. Mel'nyk, T.M. (2020), “Information technologies in customs administration: modern challenges and prospects”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 5, pp. 78-82.

10. Bahaturov, O.P. (2021), “European integration aspects of regulation of foreign economic activity of Ukraine”, *Zhurnal ievropejs'koi ekonomiky*, vol. 20, No. 4, pp. 55-62.

11. Kovalenko, V.M. (2018), “Trade alliances and international agreements as instruments of regulation of foreign economic activity”, *Stratehichni priorytety*, vol. 3(46), pp. 102-110.

12. Yevropejs'ka pravda (2022), “”, available at: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/26/7360303/> (Accessed 20 Aug 2025).

13. Genini, D. (2025), “How the war in Ukraine has transformed the EU’s Common Foreign and Security Policy”, *Yearbook of European Law*. <https://doi.org/10.1093/yel/yeaf003>

14. Official Journal of the European Union (2024), “The 14th sanctions package Council Decision (CFSP) 2024/1843 of 28 June 2024 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine, 28 June 2024; followed up by Council Implementing Regulation (EU) 2024/1842 of 28 June 2024 implementing Regulation (EU) № 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine, 28 June 2024”.

15. Official Journal of the European Union (2022), “The fourth sanctions package Council Decision (CFSP) 2022/430 of 15 March 2022 amending Decision 2014/512/CFSP concerning restrictive measures in view of Russia’s actions destabilising the situation in Ukraine, 15 March 2022; followed-up by Council Regulation (EU) 2022/428 of 15 March 2022 amending Regulation (EU) № 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia’s actions destabilising the situation in Ukraine, 15 March 2022”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2022:087I:FULL> (Accessed 20 Aug 2025).

Стаття надіслана до редакції 30.08.2025 р.